

Rapportserie
Nr. 9 | 2019

Norsk deltakelse i Erasmus+ i grunnopplæringen 2019

Utgiver: Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku)

Dato: November 2019

Ansvarlig redaktør: Ragnhild Tungesvik

Utarbeidet av: Henrik Arvidsson, Carl Endre Espeland og Agnete Wiborg

ISSN: 2535-5961

ISBN: 978-82-93017-96-7

Rapporten kan lastes ned fra diku.no

Forord

Erasmus+, EUs program for utdanning, ungdom og idrett, tilbyr støtte til mobilitet og internasjonalt prosjektsamarbeid som skal bidra til økt kvalitet i utdanningen.

Denne rapporten gir en oversikt norsk deltagelse i Erasmus+ i grunnopplæringen som omfatter barnehage, skole, videregående skole, fag- og yrkesopplæring og voksnes læring. I grunnopplæringen er Erasmus+ det viktigste virkemiddelet for internasjonalt utdanningssamarbeid. Erasmus+ støtter mobilitets- og samarbeidsprosjekter i hele utdanningsløpet. Rapporten gir en oversikt over omfang av deltagelse innenfor de ulike tiltakene og endring av aktivitet i løpet av programperioden. Det er mange typer aktører som deltar i denne delen av programmet. Fylkeskommunene som skoleeier er en viktig aktør innenfor denne delen av utdanningssektoren, derfor er deltagelsen delt inn etter tiltak fordelt på fylker. Rapporten viser at deltagelsen generelt sett har vært økende. Dette skyldes blant annet økte bevilgninger gjennom perioden, men det har også vært økt interesse for å søke midler. Rapporten viser at det er en del variasjon mellom fylker når det gjelder hvilke deler av programmet de deltar i, og i hvilket omfang.

Målgruppen for rapporten er Kunnskapsdepartementet, skoleeiere og ledelse og andre ansatte ved utdanningsinstitusjonene.

Rapporten er en del av Dikus arbeid med å kartlegge og analysere norske utdanningsinstitusjoners bruk og deltagelse i Erasmus+ programmet.

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) skal styrke kvaliteten i norsk utdanning. Vi fremmer utvikling og nyskaping, internasjonalt samarbeid og digitale læringsformer.

Gjennom utredning, analyse og rådgivning skal Diku bidra til å utvide og styrke kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsutvikling. Formålet er å gi myndigheter og utdanningssektoren bedre forutsetninger for utforming av politikk, tiltak og strategier.

Innhold

1 Sammendrag	3
2 Erasmus+ i grunnopplæringen	5
2.1 Innledning	5
2.2 Kort om Erasmus+ og ulike tiltak.....	6
3 Statusbilde for norsk deltagelse	9
3.1 Mobilitet for elever, lærlinger og ansatte.....	10
3.2 Strategiske partnerskap	22
3.3 Sektorallianser	29
4 Litteraturliste	31

1 Sammendrag

Økt deltagelse i Erasmus+

Rapporten gir en oversikt over omfang av norsk deltagelse i Erasmus+ i grunnopplæringen innenfor de ulike tiltakene og endring av aktivitet i løpet av programperioden. Grunnopplæringen omfatter barnehage, skole, videregående skole, fag- og yrkesopplæring og voksnes læring.

Rapporten viser at det gjennomgående har vært økt interesse for de ulike tiltakene og økt gjennomføring av prosjekter og utenlandsopphold i programperioden. De nasjonale målsettingene for bruk av ansattmobilitet i de ulike sektorene vil ut fra økning i tildelte mobiliteter, bli nådd. Økningen i aktivitet skyldes blant annet en økning av tilgjengelige midler, men også økt søkning, særlig innenfor enkelte tiltak. I løpet av programperioden har tiltakene blitt mer kjent og ulike aktører har fått mer kunnskap om og erfaring med søknadsprosessen.

Mobilitet innen fag- og yrkesopplæringen utgjør den største andelen av midler og aktivitet innenfor grunnopplæringen, og det er stor interesse for dette tiltaket. Størstedelen av de som reiser ut, er elever og lærlinger. Innen skole/barnehage økte interessen for samarbeidsprosjekter betydelig da mulighetene for forenklede prosjekter i form av skoleutvekslingsprosjekter, ble tilgjengelige. Denne typen prosjekter har bidradd til at flere skoler er blitt involvert i Erasmus+. Selv om det totale omfanget av aktivitet ikke er stort innenfor voksnes læring, er det også verdt å trekke frem den store økningen i antallet både søkte og tildelte mobiliteter for ansatte.

Variasjon mellom fylker

Det er variasjon i aktivitet mellom fylker, både når det gjelder hvilke tiltak aktørene deltar i, og omfanget av aktivitet. I fylker med relativt mye aktivitet, kan det delvis skyldes aktive fylkeskommuner og kommuner som søker på vegne av sine skoler og/eller stimulerer skolene på ulike måter til å søk eller aktive skoler i kombinasjon med aktive fylkeskommuner/kommuner. Organisering, politiske prioriteringer og tilgang på ressurser i fylkeskommunene og kommunene til dette arbeidet har betydning for hvordan de kan påvirke institusjonenes deltagelse i Erasmus+ i sine fylker. Noen fylker har bygget opp kompetanse gjennom relativt lang erfaring med bruk av Erasmus+ og tidligere utdanningsprogrammer. Trøndelag, Oslo, Akershus, Hordaland peker seg ut med generelt stor deltagelse over tid. Oslo og Akershus samarbeider om ulike tiltak. Hedmark og Oppland samarbeider gjennom sitt internasjonale servicekontor innen fag- og yrkesopplæringen. I Møre og Romsdal har det vært stor aktivitet innenfor mobilitet i fag- og yrkesopplæringen de siste årene, og Buskerud har kommet på banen det siste året når det gjelder mobilitet. Noen fylker har få eller ingen aktører som deltar i de ulike delene av programmet. Det gjelder Finnmark, Aust-Agder og Vest-Agder. Det er ikke gjort noen vektning av aktivitet på grunnlag av folketall, noe som må tas hensyn til i vurderingen av deltagelsen i fylkene.

Tema og resultater

Ut fra oversikten over tematisk for fokus prosjektene, og hvilke resultater/produkter er planlagt, er det mulig å si at den norske deltagelsen i programmet bidrar til å nå sentrale målsettinger i norsk utdanningspolitikk. Tema som kommer høyt på listen for alle tiltakene, er nye utdanningsopplegg/-innhold, hindre frafall, entreprenørskap, IKT og utvikling av internasjonalt samarbeid. Deltagelsen i Erasmus+ har generelt sett bidratt til kvalitetsutvikling i utdanningen gjennom å utvikle nye metoder, utdanningsopplegg og utdanningsinnhold. Retningslinjer er det flest prosjekter oppgir som resultat fra prosjektene.

Samarbeidsland

Storbritannia er det absolutt mest populære samarbeidslandet når det gjelder mobilitet og er også et viktig for strategiske partnerskapsprosjekter. Ved en eventuell Brexit vil det kunne

være en utfordring å finne erstatninger for Storbritannia som kan motta til sammen like mange utreisende og være partner i samarbeidsprosjekter. Dette vil kunne påvirke den generelle deltagelsen. Tyskland og Frankrike, prioriterte samarbeidsland for Norge, kommer også høyt på listen for mobilitet og samarbeidsprosjekter. I tillegg er Spania og Italia blant de populære samarbeidslandene. Språkforhold er en viktig forklaring på landene som mottar flest utreisende fra Norge. Det gjelder både språk som tilbys i skolen og språk for kommunikasjon med aktører i samarbeidslandene.

2 Erasmus+ i grunnopplæringen

2.1 Innledning

Erasmus+ er verdens største utdanningsprogram og dekker alle utdanningsnivåer. Denne rapporten presenterer en oversikt over norsk deltagelse i Erasmus+ programmet knyttet til barnehager, grunnskoler, videregående skoler og voksnes læring for tildelingsårene 2014-2018/2019.¹

I grunnopplæringen er Erasmus+ det viktigste virkemiddelet for internasjonalt utdanningssamarbeid. Erasmus+ støtter mobilitets- og samarbeidsprosjekter i hele utdanningsløpet. De sentrale satsningsområdene for deltagelsen er kvalitet i opplæring og undervisning, innovasjon og koblingen mellom utdanning og arbeidsliv. Deltagelse i Erasmus+ har stor betydning for å få tilgang til nettverk, kunnskap og kompetanse på europeisk nivå og for å få mulighet til å besøke og få besøk fra andre land. Stortingsmelding nr.14 (2009) Internasjonalisering av utdanning stadfester at internasjonalisering skal omfatte hele utdanningsløpet, bidra til kvalitet og relevans i utdanning og være tilgjengelig for alle. Skoleeierne; kommuner og fylkeskommuner kan på ulike måter stimulere sine skoler og barnehager til å delta i Erasmus+. Det er imidlertid opp til institusjonene innen barnehage, skole, videregående opplæring og voksnes læring hvorvidt og hvordan de ønsker å bruke mulighetene i Erasmus+ i denne sammenheng. Innenfor voksnes læring er det et mangfold av aktører som deltar, både frivillige, private og offentlige organisasjoner og institusjoner.

Rapporten presenterer den samlede deltagelsen for ulike tiltak for de ulike sektorene og fordelt på fylkesnivå. Den ser på hvordan interessen for ulike tiltak, målt i antall søknader for prosjekter og mobiliteter² og deltagelsen har endret seg over tid på nasjonalt og regionalt nivå. Hvilke land det er mest samarbeid med, og hvilke temaområder som er mest sentrale, presenteres også. Totalt gir dette et oversiktsbilde av hvordan Erasmus+ blir brukt i disse delene av utdanningssektoren

Den overordnede målsettingen for deltagelsen i programmet er at det skal bidra til økt kvalitet i norsk utdanning, og det er stor grad av sammenfall mellom målene for Erasmus+ og norsk utdanningspolitikk. Kunnskapsdepartementet har utarbeidet strategiske mål for utdanningssamarbeidet i Erasmus+.³ Når det gjelder grunnopplæringsfeltet, er målsettingen at Erasmus+ skal benyttes på en måte som medvirker til

- økt gjennomføring av videregående skole for elever og lærlinger
- kvalitetsutvikling i barnehager og skoler
- at flere voksne får mulighet til livslang læring
- omstilling, innovasjon og entreprenørskap gjennom samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv

Det generelle bildet er at interessen for å delta i Erasmus+ har vært økende i perioden. I strategien til Kunnskapsdepartementet er det satt opp måltall for deltagelse i ansattmobilitet. Ut fra rapportering og utvikling på antall gjennomførte og søkte mobiliteter, vil disse målsettingene bli nådd. Det er variasjon mellom fylkene når det gjelder deltagelse i de ulike tiltakene, men noen fylker peker seg ut med stor deltagelse. Storbritannia er det desidert viktigste samarbeidslandet for de som reiser på mobilitetsopphold, noe som vil skape utfordringer ved en mulig Brexit.

¹ Tallmaterialet som presenteres, er hentet fra Erasmus+ Dashboard

² Læringsopphold i utlandet av varierende innhold og varighet.

³ [Regjeringens strategiske overbygning for Erasmus+](#)

2.2 Kort om Erasmus+ og ulike tiltak

Erasmus+ støtter mobilitets- og samarbeidsprosjekter i hele utdanningsløpet: Barnehage, grunnskole, videregående opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning, høyere utdanning, og voksnes læring.

Erasmus + bidrar til kvalitetsutvikling gjennom

- **utvikling av læringsmateriale**, og utvikling og gjennomføring av **undervisningsopplegg**, veiledning eller studieprogram i samarbeid med internasjonale samarbeidspartnere
- at elever, studenter, lærlinger og ansatte **reiser ut** og får erfaringer og kompetanse gjennom studier, opplæring eller praksis i utlandet
- utvikling av **policy, regelverk, systemer**, og ordninger for godkjenning og vurderingsformer som bidrar til kvalitetsutvikling og muligheter for at elever, lærlinger, studenter og ansatte kan studere og undervise på tvers av landegrensene.

Med et budsjett på 14,7 milliarder euro for perioden 2014-2020 er Erasmus+ verdens største utdanningsprogram. Rundt 40 prosent av det totale budsjettet går barnehage, skole, VET og voksnes læring.

Programmet er tredelt og består av Hovedtiltak 1: Mobilitet blant elever, lærlinger, studenter og ansatte, Hovedtiltak 2: Samarbeid og innovasjon, og Hovedtiltak 3: Policy. I tillegg er Jean Monnet-aktivitetene og Idrett integrert i programmet. Hovedvekten av aktivitetene er samarbeid mellom programlandene i EU/EØS, Tyrkia, Nord-Makedonia og Serbia. Det er også muligheter for samarbeid med omtrent alle andre land, som omtales som partnerland. Organisasjoner fra partnerland kan ta del i de aller fleste samarbeidsprosjekt.

Inndelingen i Erasmus+-programmet skiller seg fra inndelingen i det norske utdanningssystemet. Mens det norske systemet er delt inn i barnehage, skole (grunnskole), videregående opplæring og voksnes læring (+ høyere utdanning), er virkemidlene i Erasmus+ delt inn i *skole* (barnehage, grunnskole og videregående skole, unntatt yrkesfaglig opplæring), *fag- og yrkesopplæring* (videregående og høyere yrkesfaglig utdanning) og *voksnes læring*, i tillegg til *høyere utdanning* og ungdom. Virkemidlene er delt inn etter hvor prosjektene skal gi resultater, men aktørene som deltar i prosjektene, kan komme fra ulike sektorer. Det betyr for eksempel at høyere utdanningsinstitusjoner kan søke prosjekter som skal ha virkning i andre deler av utdanningssektoren. Utdanningsinstitusjoner er de sentrale søkerne, men også skoleeiere, som kommuner og fylkeskommuner, kan stå som søkere på vegne av sine institusjoner. I tillegg kan andre aktører innen utdanning og private og offentlige virksomheter i arbeidslivet delta i og være koordinatorene for prosjektene. I hovedsak er det aktører innen utdanningssektoren som står som søkere og koordinatorene. Andre aktører deltar i hovedsak som partnere.

2.2.1 Mobilitet

Mobilitetsprosjekter gir mulighet for utenlandsopphold. I grunnopplæringen omfatter det i hovedsak elever og lærlinger i fag- og yrkesopplæringen, og ansatte i alle typer utdanningsinstitusjoner. Elever og lærlinger får mulighet til praksis i en virksomhet eller opphold på en utdanningsinstitusjon i et annet land. Målet er både å få faglig kunnskap og internasjonal erfaring som til sammen gir økt kompetanse. Målet for mobilitet for ansatte er at de skal utvikle sin profesjonelle kompetanse, få større forståelse for ulike utdanningssystemer og kulturelt mangfold og få økt motivasjon for, og inspirasjon til, sitt arbeid. På den måten vil det ha ringvirkninger for skolen gjennom undervisning av elever og involvering av andre lærere. Ansattmobilitet kan også bidra til utvikling av internasjonale nettverk og til utvikling av nye samarbeidsprosjekter.

Skole/ barnehage

Ansattmobilitet i barnehage/skole (grunnskole, videregående skole) kan brukes til å delta på kurs, drive jobbskygging eller til undervisning. Oppholdet kan vare fra 2 dager til 2 måneder. Som skoleeiere kan fylkeskommuner og kommuner søke på vegne av ansatte i sine skoler og barnehager. Det skilles ikke på ansatte fra ulike nivåer i skolesektoren innenfor tiltaket.

Fag- og yrkesopplæring

Det kan søkes om mobilitet både for ansatte, elever og lærlinger for opphold utenlands hos aktører som driver opplæring eller hos virksomheter/bedrifter. Det kan være korttidsmobilitet fra 2 uker til 3 måneder, eller langtidsmobilitet fra 3 til 12 måneder. Oppholdet for ansatte kan brukes til å følge opp elever som er på utenlandsopphold, til undervisning eller til egen opplæring/ kompetanseutvikling. Fylkeskommuner kan søke på vegne av skoler i fylket.

Skoler som tilbyr videregående og høyere yrkesfaglig utdanning kan søke om VET Mobility Charter. Dette er en akkreditering som gir enklere søknads- og rapporteringsprosess for mobilitet gjennom Erasmus+. For å søke om VET Mobility Charter må institusjonen:

- ha gjennomført minst 3 Erasmus+ mobilitetsprosjekter
- ha brukt minimum 80 prosent av tildelte midler i hvert av de gjennomførte mobilitetsprosjektene

Voksnes læring

Det kan søkes om mobilitet for ansatte i institusjoner som tilbyr utdanning til voksne. Utdanningen kan være av både formell, ikke-formell og uformell karakter. Ansattmobilitet kan brukes til å delta på kurs, drive jobbskygging eller undervisning. Oppholdet kan vare fra 2 dager til 2 måneder.

Konsortier

Det er også mulig for en gruppe institusjoner å danne et konsortium for å sende inn felles søknad. Et konsortium skal bestå av tre eller flere norske institusjoner. Konsortiesøknader muliggjør deltakelse med mindre administrasjon, siden søknads- og rapporteringsarbeidet koordineres av én institusjon.

2.2.2 Strategiske partnerskap

Det finnes flere typer strategiske partnerskap. Forskjellene dreier seg om innretning, krav til spredning og omfang av partnere. Strategiske partnerskap som fremmer *innovasjon*, er prosjekter hvor det gis støtte til internasjonalt samarbeid hvor et sentralt mål er å utvikle nyskapende produkter. Det er et krav at resultatene som blir utviklet, skal formidles til en større målgruppe enn de involverte prosjektpartnerne.

Strategiske partnerskap som fremmer *utveksling av god praksis*, er prosjekter som skal utvikle gode tverrnasjonale nettverk der man kan skape og dele god praksis, idéer og metode. Målsettingen er å bidra til utvikling av utdanningsinstitusjonene som deltar. Det er ikke knyttet noen større krav til spredning av resultater utover prosjektpartnerne.

Skoleutvekslingsprosjekter er en egen kategori partnerskapsprosjekter hvor kun skoler kan delta. Dette er mindre omfattende prosjekter enn andre strategiske partnerskapsprosjekter. Det er tilstrekkelig å samarbeide med en annen skole. Prosjektene er godt egnet for skoler som ønsker å etablere samarbeid med andre skoler for å utveksle erfaringer. Hovedmålsettingen er å styrke den europeiske dimensjonen i de deltagende skolene, bygge opp kapasiteten til å samarbeide internasjonalt og deres evne til å håndtere nye utfordringer. I disse partnerskapene er mobilitet både for elever og lærere den sentrale aktiviteten. Mobiliteten kan vare fra 2 dager til 12 mnd. Det totale antallet personer som har vært på

utenlandsopphold i regi av Erasmus+, er derfor større enn antallet som drar ut innenfor mobilitetsprosjekter.

2.2.3 Sektorallianser

Sektorallianser er samarbeidsprosjekter som skal legge til rette for at fag- og yrkesopplæringen er oppdatert og konkurransedyktig i takt med utviklingen i arbeids- og næringslivet. Tiltaket er tredelt hvor del en er knyttet til å utvikle fremragende yrkesfaglige sentre, del to er rettet mot læreplaner innen europeisk fag- og yrkesopplæring, og del tre angår implementeringen av nye strategiske tilnærminger innenfor utvalgte næringer. Det er Europakommisjonen som forvalter midlene til slike prosjekter, og søknader må derfor sendes til kommisjonen og ikke til de nasjonale Erasmus+-kontorene.

3 Statusbilde for norsk deltagelse

I dette kapittelet vil den norske deltagelsen i Erasmus+ bli presentert. Først beskrives deltagelsen i mobilitetsprosjekter, deretter deltagelsen i strategiske partnerskap knyttet til de tre sektorene; skole/barnehage, fag- og yrkesopplæring og voksnes læring, inkludert samarbeidsland for ulike tiltak. Til slutt er det en kort beskrivelse av den norske deltagelsen i sektorallianser.

I presentasjonen av norsk deltagelse har vi valgt å bruke fylker som en sentral kategori. En årsak til dette er at den største andelen av midler til Erasmus+ utenom høyere utdanning, går til videregående skoler hvor fylkeskommunene er skoleeier. Dette gjelder særlig fag- og yrkesopplæringen. Som skoleeier kan fylkeskommunene dessuten søke midler fra Erasmus+ og være koordinator på vegne av sine skoler og dermed påvirke skolene i fylket. Som det kommer frem av oversikten, peker noen fylker seg ut når det gjelder deltagelse i Erasmus+. Flere av disse er fylker hvor fylkeskommunen har fått charter, noe som baserer seg på tidligere søknader og gjennomførte prosjekter. Det varierer hvordan fylkeskommuner generelt prioriterer internasjonalt samarbeid på utdanningsområdet. Dette kan de gjøre blant annet gjennom utvikling av strategier, prioritering, ressursbruk og organisering av det internasjonale arbeidet, noe som har betydning for aktiviteten ved skolene. Størrelsen på fylkene vil også ha innvirkning på omfanget av aktiviteter. Noen fylker samarbeider om også ulike tiltak. Det gjelder Akershus fylkeskommune og Oslo som samarbeider om ulike tiltak, og Hedmark og Oppland som samarbeider når det gjelder fag- og yrkesopplæring.

Fylke	Skole KA1	Skole KA2	VET KA1	VET KA2	Voksne KA1	Voksne KA2	Totalt i Euro
Akershus	912 734	1 528 973	3 223 275	0	44 185	563 797	6 272 964
Aust-Agder	14 135	274 465	401 652	0	22 240	0	712 492
Buskerud	286 900	19 015	270 307	383 837	58 710	243 073	1 261 842
Finnmark	10 210	180 358	36 964	137 160	3 410	0	368 102
Hedmark	42 335	641 279	396 675	0	0	278 607	1 358 896
Hordaland	484 232	2 183 983	2 924 631	729 694	260 495	0	6 583 035
Møre og Romsdal	79 025	705 280	3 392 525	0	41 980	0	4 218 810
Nordland	363 250	886 247	1 133 882	447 307	0	0	2 830 686
Oppland	28 965	803 080	2 465 648	0	0	109 502	3 407 195
Oslo	294 968	1 152 030	622 317	1 661 715	313 540	660 560	4 705 130
Rogaland	400 901	2 220 753	576 599	317 958	67 920	264 708	3 848 839
Sogn og Fjordane	28 515	314 802	898 595	88 770	0	0	1 330 682
Telemark	188 133	585 324	320 695	387 731	0	232 350	1 714 233
Troms	174 854	93 900	963 927	0	0	0	1 232 681
Trøndelag	502 932	1 569 398	3 985 652	2 399 429	0	1 229 671	9 687 082
Vest-Agder	112 960	166 285	106 131	0	0	426 711	812 087
Vestfold	322 148	441 027	1 392 060	125 045	57 085	543 923	2 881 288
Østfold	43 850	1 418 072	108 126	0	29 100	0	1 599 148
Total	4 291 047	15 184 271	23 219 661	6 678 646	898 665	4 552 902	54 825 192

*Samlet oversikt over fylkesvis tildeling av midler i euro i perioden 2014 til 2019 delt på mobilitetsprosjekter (KA1) og partnerskapsprosjekter (KA2).

Tabellen gir en samlet oversikt over fylkesvis tildeling av midler i euro i perioden 2014 til 2019 fordelt på mobilitetsprosjekter og partnerskapsprosjekter. Dette gir et bilde på aktivitetsnivået i ulike fylker og fordeling på ulike tiltak. Midler som er tildelt mobilitetsprosjekter går til norske deltagere, mens tildeling til norskkoordinerte strategiske partnerskap (KA2-prosjekter) omfatter også midler til samarbeidspartnere. Tabellen viser også at det er flest midler til mobilitetsprosjekter innen fag- og yrkesopplæringen og til denne delen av sektoren totalt sett. I det videre vil vi gå nærmere inn på tallene i tabellen.

3.1 Mobilitet for elever, lærlinger og ansatte

Mobilitetsprosjektene omfatter muligheter for opplærings- og praksisopphold i utlandet for elever og lærlinger i fag- og yrkesopplæringen og for ansatte i alle utdanningskategorier. Kategorien ansatte inkluderer både pedagogisk og teknisk/administrativt personell. Mobilitetsprosjektene er fordelt på følgende tiltak:

- Ansattmobilitet for ansatte i skole og barnehage
- Fag- og yrkesopplæring. Mobilitet for lærere, instruktører, følgepersoner, elever og lærlinger
- Ansattmobilitet voksnes læring

Ansattmobilitet blir av Kunnskapsdepartementet trukket frem som spesielt viktig for å sikre kontinuitet og fokus på internasjonalisering på institusjonsnivå slik at utbyttet ikke blir kun for den enkelte. Ansattmobilitet blir beskrevet som et godt virkemiddel for å utvikle institusjoner på alle nivå og til å utvikle nettverk som kan brukes til å utvikle tettere samarbeid.

I Finland er det gjort en studie av langtidseffekter av mobilitet for ansatte i skolen.⁴ Den viser blant annet at flere lærere endret sine læringsmetoder som et resultat av Erasmus+ prosjektet. Ved flere skoler ble internasjonale aktiviteter og europeisk identitet en integrert del av skolens kultur. De nye kontaktene som ble etablert, førte til flere utenlandske gjester ved skolene, og det ble også utviklet nye samarbeidsprosjekter. Et hovedfunn i undersøkelsen var at lærerne mente at det viktigste utbyttet var knyttet til utvikling av mer generell kompetanse, slik som språkferdigheter, kunnskap om andre kulturer og internasjonalt samarbeid. Det er rimelig å anta at funnene fra denne undersøkelsen i store trekk kan overføres til norske forhold.

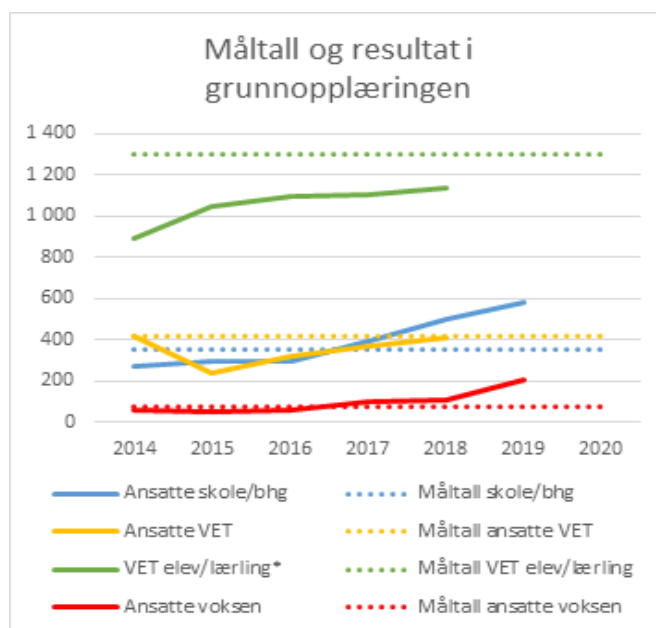
Antall gjennomførte mobiliteter for ansatte

Tiltak	2014	2015	2016	2017
Skole/barnehage	246	292	309	301
Fag og yrkesopplæring	313	259	331	329
Voksnes læring	50	55	52	85
Totalt	609	606	692	713

*Gjennomførte ansattmobilitet pr. tiltak, 2014-2017

Tabellen gir en oversikt over antall rapporterte utenlandsopphold for ansatte knyttet til alle tiltakene. Den viser en generell positiv utvikling i bruk av ansattmobilitet i perioden. Ettersom ikke alle gjennomførte mobiliteter for prosjekter som startet opp i 2017, er rapportert, vil de endelige tallene kunne være noe høyere enn som vist i tabellen for 2017. Ettersom prosjektene kan vare inntil to år, innebærer det at endelig rapportering av gjennomførte utenlandsopphold vil kunne foreligge inntil tre år etter oppstart. Utviklingen i bruk av ansattmobilitet kan også illustreres i form av følgende figur:

⁴ [Finnish National Agency for Education: Why would I go abroad service?](#)

Kunnskapsdepartementet har satt opp strategiske mål for utdannings samarbeidet i Erasmus+ med konkrete mål for antall ansatte som pr. år i 2020 skal bruke muligheten for mobilitet⁵. For barnehage og skole er målet at 350 ansatte skal reise på mobilitetsopphold i pr. år i 2020. På bakgrunn av interessen for tiltaket gjennom antall søknader, vil dette målet trolig nås med god margin. Målsettingen innen voksnes læring er at 80 ansatte pr. år skal reise ut. Dette målet ble nådd allerede i 2017. Når det gjelder ansattmobilitet innen fag- og yrkesopplæringen, vil målsettingen om 420 ansatte pr. år i 2020 vil trolig også dette målet nås med god margin ut fra antall søknader. Det samme gjelder måltallet 1300 for antall elever og lærlinger som reiser ut.⁶

3.1.1 Type, varighet og kjønnsfordeling på utenlandsopphold

Ansattmobilitet er som regel korte opphold ved en institusjon i form av jobbskygging, undervisningsopphold eller ved å delta på et kursopplegg.

Aktivitetstype	Skole/barnehage	Voksnes læring
Jobbskygging	53 %	50 %
Strukturerte kurs	46 %	44 %
Opplæring/undervisning	6%	1%

*Fordeling på ulike aktiviteter for ansattmobilitet skole/barnehage og voksnes læring.

Utenlandsoppholdene fordeler seg ganske likt mellom jobbskygging og strukturerte kurs innen både skole/barnehage og voksnes læring. Når det gjelder lengden på oppholdet, viser tabellen under for ansatte innen skole/barnehage så vidt i overkant av en arbeidsuke, mens ansatte innen voksnes læring er oppholdet mindre enn en uke.

Aktivitetstype	Skole/barnehage	Voksnes læring
Jobbskygging	4,9	3,75
Strukturerte kurs	6,4	3,4
Training /undervisning	6,6	5,6

*Ansattmobilitet innen skole/barnehage og voksnes læring- lengde på opphold i dager

⁵ Regjeringens strategiske mål for utdannings samarbeidet i Erasmus+

⁶ I strategien er ikke måltall for mobilitet i fag- og yrkesopplæring angitt. Diku har imidlertid fastsatt 1300 som måltall i vårt arbeidsprogram for Erasmus+.

Kjønnsfordeling

	Menn	Kvinner	Totalt
Antall mobiliteter	1125	2140	3265
Andel	34	66	

*Antall og andel ansatte menn og kvinner i alle mobilitetstiltak grunnopplæring, 2014-2018, rapporterte tall.

	Menn	Kvinner	Totalt
Antall mobiliteter	2051	3431	5482
Andel	37	63	

*Antall og andel kvinner og menn, elever/lærlinger i VET 2014-2018 rapporterte tall.

Et gjennomgående trekk når det gjelder de som drar på opphold i utlandet, både ansatte, elever og lærlinger, er at flertallet er kvinner. Det er ikke bare i Norge at det er flere kvinner enn menn som reiser på ansattmobilitet. I en finsk publikasjon om internasjonalisering i fag- og yrkesopplæringen⁷, beskrives den typiske personen som gjennomføre internasjonal mobilitet som en kvinne som er involvert i prosjektarbeid.

Totalt har over 8700 personer reist på utenlandsopphold i perioden; 60 prosent elever og lærlinger og 40 prosent ansatte.

Midler til mobilitetstiltak

Tabellen under viser fordeling av midler mellom ulike fylker til mobilitetsprosjekter for alle tiltak: skole/barnehage, fag- og yrkesopplæring og voksnes læring. Dette er midler som går til norske aktører som deltar på mobilitetsopphold.

Fylke	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Total (euro)
Akershus	483 221	655 050	678 715	787 923	720 346	1 240 999	4 566 254
Aust-Agder	18 549	84 333	11 802	202 673	35 092	93 362	445 811
Buskerud	70 176	113 933	42 300	43 140	80 501	350 060	700 110
Finnmark	10 210	0	0	18 396	18 568	3 410	50 584
Hedmark	51 343	28 677	75 430	39 834	95 519	48 285	339 088
Hordaland	613 729	576 533	480 744	661 869	687 020	789 046	3 808 941
Møre og Romsdal	265 492	420 219	354 135	637 610	806 274	1 035 829	3 519 559
Nordland	165 588	295 701	265 628	265 211	316 000	292 298	1 600 426
Oppland	286 287	353 117	501 934	465 200	553 300	432 974	2 592 812
Oslo	179 659	85 627	73 413	63 176	85 071	346 621	833 567
Rogaland	362 951	143 927	213 877	112 525	264 137	195 254	1 292 671
Sogn og Fjordane	168 586	193 604	209 954	149 593	144 835	64 648	931 220
Telemark	54 574	45 757	87 604	157 957	143 196	19 740	508 828
Troms	59 482	177 542	143 424	331 419	197 159	229 749	1 138 775
Trøndelag	922 241	716 922	640 954	419 024	1 046 619	1 231 823	4 977 583
Vest-Agder	55 943	18 684	23 244	21 046	37 622	81 997	238 536
Vestfold	205 978	242 862	262 379	324 861	430 809	482 959	1 949 848
Østfold	15 295	3 230	26 790	45 985	50 077	39 699	181 076
Total	3 989 304	4 155 718	4 092 327	4 747 442	5 712 145	6 978 753	29 675 689

*Tildeling (euro) til alle mobilitetstiltak i grunnopplæring fordelt på fylke og år

⁷ Finnish National Agency for Education: Quality and Competitiveness

Tabellen viser en stor økning i bevilgninger tildelt til aktører i fylkene til Erasmus+ mobilitet. Dette har sammenheng med at det er blitt økte bevilgninger til tiltakene. Fra 2014 til 2019 er det 75 prosent økning i tildelt beløp, fra rundt 40 mill.kr. i 2014 til nesten 70 millioner i 2019. I programperioden har det hittil blitt tildelt nesten 300 millioner kroner til mobilitetsprosjekter koordinert fra Norge.

Trøndelag, Akershus, Hordaland og Møre og Romsdal er de fylkene som har fått tildelt de største bevilgningene i perioden. Møre og Romsdal har totalt fått nesten like mye utbetalt som Hordaland i programperioden. Mens Hordaland har hatt en relativt høy og stabil tildeling i perioden, har Møre og Romsdal hatt en stor økning siden 2017. I 2019 var det bare Akershus og Trøndelag som fikk tildelt mer midler enn Møre og Romsdal. Det har også vært en relativ stor økning i tildeling til Buskerud og Vest-Agder fra 2018 til 2019 med utgangspunkt i at aktiviteten ikke var særlig stor tidligere. Finnmark har i liten grad vært aktiv innenfor Erasmus+ innenfor disse tiltakene. I det følgende skal vi se nærmere på deltagelse i de ulike tiltakene for mobilitet fordelt på ulike fylker.

3.1.2 Skole/barnehage

Antallet prosjekter dreier seg om antallet koordinatører og sier ikke noe om omfanget av mobilitet og antall involverte institusjoner. Prosjektene omfatter et varierende antall mobiliteter. Når skoleeiere søker på vegne av sine institusjoner, vil også flere institusjoner være involvert.

Søkte og tildelte prosjekter

Fylke	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Totalt	
	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt
Akershus	8	7	4	4	8	8	11	11	4	4	5	5	40	39
Aust-Agder		0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	2	2
Buskerud	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	3	3	7	6
Finnmark	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	2
Hedmark	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	0	0	6	5
Hordaland	6	3	10	3	4	2	5	4	6	5	5	4	36	26
Møre og Romsdal	3	2	4	3	1	0	2	1	0	0	2	1	12	7
Nordland	4	3	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	10	8
Oppland	1	0	1	1	1	1	0	0	2	2	0	0	5	4
Oslo	2	2	1	1	0	0	2	0	1	1	5	3	11	7
Rogaland	8	8	6	3	5	4	4	3	6	6	4	4	33	28
Sogn og Fjordane	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	2	2
Telemark	1	1	1	0	4	3	7	6	4	4	1	1	18	15
Troms	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	3	3
Trøndelag	15	12	5	4	6	4	4	2	4	4	9	6	43	32
Vest-Agder	2	2	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1	9	8
Vestfold	3	2	3	3	4	3	2	1	4	2	1	1	17	12
Østfold	1	1	2	1	2	1	3	3	3	2	1	0	12	8
Totalt	59	47	42	33	40	29	48	38	42	36	39	31	270	214

*Antall prosjekt søkt og tildelt, KA101 fordelt på fylke og år

Noen fylker peker seg ut med mange prosjekter, både søkte og tildelte, gjennom programperioden. Det gjelder i første rekke Akershus, Trøndelag, Hordaland og Rogaland, men også Vestfold og Telemark har hatt flere prosjekter. I mange fylker har det vært relativt lite variasjon når det gjelder antall prosjekter pr. år.

Tabellen viser at antallet prosjekter ikke har økt gjennom programperioden. Dette har sammenheng med hvor mange mobiliteter hvert prosjekt har søkt om, og hvor mye midler

som er til fordeling totalt. Neste tabell viser antallet mobiliteter de ulike fylkene har fått tildelt. Det sier mer om aktivitetsnivået enn antallet prosjekter.

Søkte og tildelte mobiliteter

Fylke	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Total	
	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt
Akershus	131	56	83	87	379	128	235	106	149	72	97	93	1074	542
Aust-Agder			9	9			22	7					31	16
Buskerud	2	2		8			1		12	3	102	97	117	110
Finnmark	10	6							2				12	6
Hedmark	4	4	8	4	30	10	6	3	37	10			85	31
Hordaland	76	34	86	50	41	13	167	30	116	63	129	98	615	288
Møre og Romsdal	6	4	44	33	30		10	2			5	3	95	42
Nordland	52	18	13	13	38	20	61	42	60	51	40	40	264	184
Oppland	1		3	3	1	1			17	7			22	11
Oslo	11	11	12	10			4		5	5	75	48	107	74
Rogaland	85	53	66	24	7	17	62	42	145	82	110	44	475	262
Sogn og Fjordane							4	2	36	16			40	18
Telemark	22	13	1		67	26	102	43	57	24	12	6	261	112
Troms							5	3	10	6	8	3	23	12
Trøndelag	112	46	70	36	125	26	58	22	204	67	230	93	799	290
Vest-Agder	22	20	1	1	14	7	15	9	10	4	28	28	90	69
Vestfold	7	6	22	18	28	11	98	35	136	47	55	53	346	170
Østfold	2	2	10	1	12	4	25	6	65	15	13		127	28
Total	543	275	428	297	772	263	875	352	1061	472	904	606	4583	2265

*Antall søkte og tildelte mobiliteter for skole/barnehage pr. år og søkte fordelt på år.

Når det gjelder tildelte mobiliteter ser vi en jevn, og relativt markant økning, særlig i årene 2018 og 2019. Fylkene som peker seg ut med flest tildelte mobiliteter, er først og fremst Akershus, og deretter Trøndelag (sammenslått fra 2019), Hordaland og Rogaland. Det er også interessant å merke seg at Buskerud er blant de fylkene som har fått tildelt mest mobiliteter for 2019, i samme omfang som Akershus, Hordaland og Trøndelag. I Vestfold har det vært en jevn økning i tildeling de siste årene. Finnmark, Oppland, Troms, Aust-Agder, Sogn og Fjordane og Hedmark er fylker hvor det har vært relativt lite bruk av ansattmobilitet.

I det som kategoriseres som mobilitetsprosjekter innen skole/barnehage, gjelder muligheten for mobilitet kun for ansatte. Innenfor strategiske partnerskap gir imidlertid skoleutvekslingspartnerskap også mulighet for mobilitet for elever. For årene 2015, 2016 og 2017 har til sammen 2291 elever vært på utenlandsopphold som del av denne typen strategiske partnerskap (KA219 og KA229). Dette dreier seg om elever både fra grunnskoler og videregående skoler.

Midler til mobilitet

Fylker	Tildeling (euro)
Akershus	912 734
Aust-Agder	14 135
Buskerud	286 900
Finnmark	10 210
Hedmark	42 335
Hordaland	484 232
Møre og Romsdal	79 025
Nordland	363 250
Oppland	28 965
Oslo	294 968
Rogaland	400 901
Sogn og Fjordane	28 515

Telemark	188 133
Troms	174 854
Trøndelag	502 932
Vest-Agder	112 960
Vestfold	322 148
Østfold	43 850
Total:	4 291 047

*Tildelte midler pr. fylke for KA 101, 2014-2019

Tabellen gir et bilde på hvor mye midler som er blitt tildelt aktørene i de ulike fylkene. Det i stor grad samsvar mellom antall søkte mobiliteter og tildelte midler ettersom det er standard satser for mobilitet knyttet til avstander og lengde på mobilitet. Akershus har fått nesten dobbelt så mye midler tildelt som Trøndelag, Hordaland og Rogaland som hver har fått relativt like tildeling. Finnmark, Aust-Agder og Oppland har fått klart lavest tildeling i perioden.

3.1.3 Fag – og yrkesopplæring

Tildeling til fag- og yrkesopplæring utgjør den største andelen innenfor grunnopplæringen og omfatter mobilitet for elever, lærlinger og ansatte.

Søkte og tildelte prosjekter

Fylke	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Totalt	
	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt
Akershus	5	4	8	7	8	5	8	8	7	6	9	8	45	38
Aust-Agder	2	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	9	8
Buskerud	3	2	3	3	1	1	1	1	3	2	2	2	13	11
Finnmark	1						3	1	1	1			5	2
Hedmark	3	2	1	1	2	2	2	2	3	3	2	2	13	12
Hordaland	5	5	3	3	5	2	4	4	5	5	3	3	25	22
Møre og Romsdal	7	5	8	8	7	7	8	8	5	5	7	7	42	40
Nordland	9	6	5	4	4	3	3	3	4	4	4	4	29	24
Oppland	3	3	4	3	4	3	4	3	4	4	4	4	23	20
Oslo	2	2	1	1	3	2	2	2	1	1	3	3	12	11
Rogaland	6	5	3	3	4	3	1	1	1	1	5	4	20	17
Sogn og Fjordane	2	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	8	7
Telemark	2	1	1	1	3	2	1	1	1	1	1	1	9	7
Troms	3	2	2	2	3	2	5	5	3	3	3	3	19	17
Trøndelag	10	7	11	11	12	10	9	9	12	12	13	13	67	62
Vest-Agder	1	1	1	1	3	1	1	1	2	2	1	1	9	7
Vestfold	7	5	5	5	5	4	6	5	7	6	7	7	37	32
Østfold	3	1			3	1	1	1	1	1	3	3	11	7
Total	74	53	60	57	69	50	62	58	62	59	69	67	396	344

*Antall prosjekt søkt og tildelt, KA102/116 fordelt på fylke og år

Fylket som peker seg ut med å ha hatt flest tildelte prosjekter gjennom programperioden, er Trøndelag med Møre og Romsdal og Akershus som de neste fylkene på listen. Andre fylker har også hatt relativt mange prosjekter. I mange fylker har nivået på antall søkte og tildelte prosjekter ligget relativt stabilt i perioden. I flere av fylkene har fylkeskommunene hatt charter og søkt på vegne av flere skoler i sitt fylke. I tillegg har flere skoler også søkt med charter. Antallet prosjekter er derfor ikke det samme som antallet skoler og personer som involvert i prosjekter. Finnmark, Østfold, Telemark, Sogn og Fjordane og Aust- og Vest-Agder er fylkene hvor det har vært færrest prosjekter. Følgende fylkeskommuner og skoler har søkt med charter:

- Akershus fylkeskommune
- Hordaland Fylkeskommune
- Voss vidaregåande skule - Hordaland
- Nordland Fylkeskommune

- Bodø videregående skole - Nordland
- Sør-Trøndelag fylkeskommune
- Nord-Trøndelag fylkeskommune
- Trøndelag fylkeskommune (fra 2019)
- Kristen videregående skole Trøndelag
- Verdal videregående skole - Trøndelag
- Val videregående skole AS - Trøndelag
- Vestfold fylkeskommune
- Internasjonalt Servicekontor for Hedmark og Oppland
- Borgund Vidaregåande skole – Møre og Romsdal
- Nord-Gudbrandsdal vidaregåande skule - Oppland
- Setesdal Vidaregåande skule - Telemark

Søkte og tildelte mobiliteter

Fylke	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Totalt	
	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt
Akershus	171	62	276	118	379	86	318	131	310	115	345	176	1799	688
Aust-Agder	11	3	67	25	7	2	114	51	4	4	82	29	285	114
Buskerud	136	31	98	29	38	12	41	18	174	29	108	44	595	163
Finmark	17	0	0	0	0	0	43	4	19	6	0	0	79	10
Hedmark	95	27	18	6	100	36	40	16	122	39	47	18	422	142
Hordaland	615	216	459	203	597	225	678	278	580	228	520	197	3449	1347
Møre og Romsdal	383	109	458	134	493	137	540	232	520	288	509	353	2903	1253
Nordland	209	46	200	65	242	81	159	65	177	86	158	65	1145	408
Oppland	196	62	222	96	44	129	46	119	52	139	16	105	576	650
Oslo	92	31	4	2	132	25	40	18	39	15	123	45	430	136
Rogaland	284	85	105	33	287	66	20	8	135	44	42	27	873	263
Sogn og Fjordane	188	74	179	69	174	78	124	56	134	43	62	25	861	345
Telemark	76	7	27	7	47	10	46	17	71	22	16	5	283	68
Troms	62	15	132	51	153	34	317	109	173	62	184	66	1021	337
Trøndelag	753	260	543	216	651	208	366	170	900	309	848	346	4061	1509
Vest-Agder	8	8	20	5	48	4	14	5	42	14	26	8	158	44
Vestfold	236	72	252	87	223	72	224	84	272	90	290	114	1497	519
Østfold	53	6	0	0	30	8	0	4	0	14	32	20	115	52
Total	3585	1114	3060	1146	3645	1213	3130	1385	3724	1547	3408	1643	20552	8048

*Antall tildelte mobiliteter i fag- og yrkesopplæring 2014-2019

Trøndelag (sammenslåing av Sør- og Nord- Trøndelag) er fylket som har hatt flest mobiliteter og også flest prosjekter. Hordaland og Møre- og Romsdal merker seg også ut med å ha fått tildelt mange mobiliteter i perioden. Mens Møre og Romsdal har fått en markert økning i tildeling i 2019, har Hordaland fått en reduksjon. Finnmark, Vest-Agder og Østfold peker seg ut med et lite antall mobiliteter. Dette bildet av fordeling av aktivitet mellom fylkene, kommer også til syne når man ser på fordeling av midler mellom fylkene.

Midler til mobilitet

Fylker	Tildelt (euro)
Akershus	3 223 275
Aust-Agder	401 652
Buskerud	270 307
Finnmark	36 964
Hedmark	396 675
Hordaland	2 924 631
Møre og Romsdal	3 392 525
Nordland	1 133 882
Oppland	2 465 648
Oslo	622 317
Rogaland	576 599
Sogn og Fjordane	898 595
Telemark	320 695
Troms	963 927
Trøndelag	3 985 652
Vest-Agder	106 131
Vestfold	1 392 060
Østfold	108 126
Total	23 219 661

* Tildeling av midler til mobilitet pr. fylke i årene 2014-2019

Tabellen viser at Trøndelag har fått størst tildeling, etterfulgt av Møre og Romsdal og Akershus med relativt lik tildeling med Hordaland på plassen etter. Oppland har også fått en betydelig tildeling.

3.1.4 Erfaringer fra mobilitet i fag- og yrkesopplæringen

Deltagelse innen fag- og yrkesopplæringen utgjør den største andelen av deltagelsen innen grunnopplæringen. For å få mer kunnskap om hvordan ulike skoler bruker Erasmus+, har Diku fått gjennomført en kvalitativ undersøkelse av erfaringer og utbytte ved et utvalg av skoler.⁸ Disse skolene bruker mobilitet på litt ulike måter. Viktige spørsmål i studien har vært knytte til motivasjon for bruk av mobilitet i fag- og yrkesopplæringen, hva de opplever er utbyttet og hva som er viktige faktorer for å få ønsket utbytte.

Det er i første rekke elever og lærlinger som reiser ut, og da for å få et praksisopphold ved en virksomhet i utlandet. Lærerne reiser i hovedsak som følgepersoner, men også i forbindelse med kompetanseoppbygging. Lærenes motivasjon for å delta i slike prosjekter er primært knyttet til det utbyttet elevene har av oppholdet. Det som fremheves, dreier seg om elevenes personlige utvikling; sosial kompetanse og internasjonal erfaring, noe som i neste omgang bidrar til økt motivasjon og gjennomføring. Samtidig oppgir lærerne at mobilitetsarbeidet gir et faglig utbytte. Skolens deltagelse i Erasmus+ og muligheten for elever å reise ut, blir brukt som en del av profileringen og markedsføringen av skolene. Gjennom mobilitetsarbeidet har flere av skolene opparbeidet seg internasjonale nettverk som også har gitt ringvirkninger til nye prosjekter og satsinger. Det internasjonale samarbeidet blir aktivt brukt som en del av kvalitetsutviklingen av flere av skolene.

En studie av ansattmobilitet innen fag- og yrkesopplæring⁹ i Finland viser at deltagelse i slike prosjekter bidrar til at internasjonalisering blir en del av de vanlige strategiske aktivitetene og en integrert del av virksomheten. For lærernes del var utbyttet knyttet til å få profesjonell utvikling, utvikle faglige nettverk og forsterke samarbeid med partnerorganisasjoner, utvikle kulturell sensitivitet og få økt profesjonell sikkerhet.

⁸ [Dikus rapportserie 07/2019 Europeisk mobilitet i fag- og yrkesopplæringen](#)

⁹ Facts 1B/2018 Quality and competitiveness.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/166993_faktaa1b_2018.pdf

3.1.5 Voksnes læring

Voksnes læring er tiltaket med minst tildeling av midler og er et felt med mange typer aktører, blant annet ulike frivillige organisasjoner. Interessen for å bruke Erasmus+ mobilitet er økende.

Søkte og tildelte prosjekter

Fylke	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Totalt	
	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt
Akershus	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Aust-Agder	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2	1
Buskerud	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	1	1	3	2
Finnmark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Hedmark	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1
Hordaland	0	0	2	2	1	1	3	3	4	4	3	3	13	13
Møre og Romsdal	1	1	0	0	1	1	0	0		1	0	0	3	3
Nordland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oslo	4	4	3	3	2	1	1	1	1	1	4	4	15	14
Rogaland	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	4	2
Sogn og Fjordane		0		0		0	0	0	0	0		0	1	0
Telemark	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Troms	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trøndelag	0	0	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	4	0
Vest-Agder	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Vestfold	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4
Østfold	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1
Totalt	7	6	8	6	11	5	8	8	7	7	11	11	52	43

*Antall prosjekt søkt og tildelt, KA104 fordelt på fylke og år

Tabellen viser en del variasjon mellom fylker som har aktører aktive voksnes læring. Oslo og Hordaland har hatt absolutt flest prosjekter og har hatt aktører som har søkt alle årene i perioden. Det er også verdt å merke seg at det er flere fylker hvor det ikke har vært deltagelse, blant annet Trøndelag som er aktive på andre områder. Samtidig kommer det frem at interessen for tiltaket har vært gradvis økende, med en særlig økning i søkingen i 2019.

Søkte og tildelte mobiliteter

Fylke	2014		2015		2016		2017		2018		2019		Totalt	
	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt	Søkt	Tildelt
Akershus							18	12					18	12
Aust-Agder			51				6	6					57	6
Buskerud					50	12					30	23	80	35
Finnmark											10	2	10	2
Hedmark			7	3	7								14	7
Hordaland			2	1	23	21	33	29	113	68	105	78	276	197
Møre og Romsdal	5	5			18	12			13	6			36	23
Nordland													0	0
Oppland													0	0
Oslo	46	36	53	43	23	6	10	10	42	26	135	85	309	206
Rogaland	43	17									17	22	60	39
Sogn og Fjordane					2								2	0
Telemark													0	0
Troms													0	0
Trøndelag			9		31		21						61	0
Vest-Agder											4		4	0
Vestfold					10	6	10	10	10	6	10	10	40	32
Østfold							27	18					27	18
Totalt	94	58	122	47	164	57	125	85	178	106	311	220	994	577

*Antall deltakere, søkt og tildelt, for ansattmobilitet innen voksnes læring, fordelt på fylke og år

Det har vært en jevn økning i gjennomførte utenlandsopphold totalt, med et hopp fra 2016 til 2017 med over 50 prosent økning. Søkningen har økt enda mer fra 2018-2019. KDs mål i Erasmusstrategien var at Norge i 2020 skulle sende ut 80 ansatte innen voksnes læring på mobilitetsopphold. Dersom kun halvparten av tildelte mobiliteter i 2019 blir gjennomført, vil det omfatte 110 ansatte.

Midler til ansattmobilitet

Fylker	Tildelt (euro)
Akershus	44 185
Aust-Agder	22 240
Buskerud	58 710
Finnmark	3 410
Hordaland	260 495
Møre og Romsdal	41 980
Oslo	313 540
Rogaland	67 920
Vestfold	57 085
Østfold	29 100
Total	898 665

Midler til ansattmobilitet innen voksnes læring i årene 2014-2019

Tildelte midler gir et bilde på omfanget av mobilitet. Hordaland og Oslo peker seg ut som fylker som har størst aktivitet innenfor dette feltet. Det totale budsjettet viser også at omfanget av tiltaket er mye mindre sammenlignet med de andre tiltakene.

3.1.6 Samarbeidsland for mobilitet

Reisemål for ansattmobilitet skole/barnehage

Mottakerland	Antall mobiliteter
Storbritannia	383
Spania	166
Italia	134
Tyskland	117
Frankrike	71
Malta	65
Østerrike	48
Finland	42
Sverige	38
Danmark	34
Portugal	28
Irland	26
Island	26
Hellas	17
Nederland	16
Tsjekkia	12
Kypros	11
Tyrkia	11
Estland	10
Kroatia	8
Belgia	7
Slovenia	7
Romania	2
Litauen	1
Totalt	1244

*Antall mobiliteter fra Norge fordelt på mottakerland KA101 for 2014-2018, rapporterte tall.

Totalt er 23 land destinasjoner for ansattmobilitet innen skole/barnehage. Storbritannia er det mest populære reisemålet. 90 prosent av de som reiser ut, fordeler seg på de ti landene som

ligger øverst på listen. Sverige og Danmark er nederst blant de ti mest populære landene, men det reiser ti ganger flere til Storbritannia enn hver av disse landene.

Reisemål for mobilitet fag- og yrkesopplæring

Mottakerland	Antall mobiliteter
Storbritannia	1622
Spania	1153
Tyskland	842
Danmark	712
Irland	388
Frankrike	374
Italia	339
Nederland	230
Malta	170
Island	166
Hellas	151
Tsjekkia	135
Østerrike	126
Belgia	121
Finland	112
Polen	100
Estland	86
Portugal	82
Sverige	80
Ungarn	69
Slovenia	62
Litauen	38
Latvia	15
Kypros	7
Grønland	7
Luxemburg	3
Romania	2
Total	7193

*Antall mobiliteter fra Norge fordelt på mottakerland KA102-116 for 2014-2018, rapporterte tall

Storbritannia ligger på absolutt topp som reisemål med dobbelt så mange tilreisende sammenlignet med Tyskland, som kommer på tredje plass. Spania kommer som nummer to, og Danmark er også blant de topp fire viktigste land. Til sammen reiser 60 prosent av de som reiser ut, til disse landene. Totalt fordeler de utreisende seg på 23 land.

Reisemål for ansatte i voksnes læring

Mottakerland	Antall mobiliteter
Storbritannia	86
Tyskland	34
Danmark	28
Spania	20
Nederland	19
Sverige	18
Italia	13
Finland	11
Hellas	7
Litauen	7
Slovenia	6
Frankrike	5
Island	5
Polen	4
Østerrike	2
Ungarn	2
Portugal	2
Slovakia	2
Tyrkia	2
Tsjekkia	1
Total	274

* Antall mobiliteter fra Norge fordelt på mottakerland KA104 for 2014-2018, rapporterte tall

Det absolutt viktigste reisemålet også for ansatte innen voksnes læring, er Storbritannia. Tyskland og Danmark kommer som de neste destinasjonene på listen og mottar til sammen like mange som Storbritannia. 75 prosent reiste til de seks landene øverst på listen.

Innreisende mobilitet

Avsenderland	Skole/ barnehage	Fag- og yrkesopplæring	Voksnes læring	Totalt
Belgia	13	74	25	112
Bulgaria	2			2
Danmark	200	345	12	557
Estland	13	65	5	83
Finland	36	129	11	176
Frankrike	194	918		1112
Hellas	40		12	52
Irland	24	34	1	59
Island	40	62	2	104
Italia	75	70	1	146
Kroatia	6			6
Kypros	3	11		14
Litauen	16	81	7	104
Luxemburg	4			4
Latvia	11	10	12	33
Malta	1	10	1	12
Nederland	10	369	25	404
Polen	33	22		55
Portugal	46	11	11	68
Romania	33	10	4	47
Serbia	9			9
Spania	122	135	8	265
Sverige	48	318	26	392
Slovenia	14	45		59
Slovakia	7	46		53
Storbritannia	13	151	99	263
Tsjekkia	13	80	22	115
Tyskland	132	1756	31	1919
Tyrkia	10	2		12
Ungarn	9	60	9	78
Østerrike	23	337	19	379
Totalt	1200	5151	343	6694

* *Innkommne mobiliteter, rapporterte tall 2014-2018 fordelt på avsenderland og tiltak.*

Totalt er det 30 land som sender personer til Norge på ulike opphold. Tabellen viser at omfanget av innreisende mobilitet er absolutt størst innenfor fag- og yrkesopplæring, og landet som sender desidert flest personer til Norge, er Tyskland. Antallet som reiser fra Tyskland til Norge, er mer enn dobbelt så stort som antallet som drar til Tyskland fra Norge. Frankrike sender også mange til Norge innen fag- og yrkesopplæring. Storbritannia sender relativt få til Norge. Sverige, Østerrike, Nederland og Danmark sender omtrent like mange hver. Tilsammen sender disse landene 80 prosent av de som kommer til Norge.

Når det gjelder skole- og barnehagesektoren, kommer det flest fra Danmark og Frankrike, men også Spania og Tyskland er blant de topp fire landene som sender flest til Norge. Over halvparten av de som kommer til Norge innenfor denne sektoren, kommer fra disse landene.

Innen voksnes læring, kommer det desidert flest fra Storbritannia som sender tre ganger så mange som Tyskland, det neste landet på listen. Belgia, Nederland og Sverige er de neste på listen og sender like mange hver. Til sammen sender disse landene 60 prosent av de som kommer til Norge.

Sammenlagt for alle tiltakene er det Tyskland og Frankrike som sender flest på opphold til Norge.

Av de som kommer til Norge, er flertallet elever/studenter innenfor fag- og yrkesopplæring:

Tiltak	Ansatte	Elever/studenter	Totalt
Ansattmobilitet skole/barnehage	1200		1200
Mobilitet VET	1095	4056	5151
Ansattmobilitet voksnes læring	343		343
Totalt	2638	4056	6694

* Antall innkommende mobiliteter fordelt på tiltak og ansatt/elev/lærling 2014-2018 rapporterte tall

Innenfor fag- og yrkesopplæring har også elever og lærlinger mulighet til å reise ut. Innen dette tiltaket kom det ca. 80 prosent elever/lærlinger, mens 20 prosent var ansatte. Ansatte inkluderer både lærere og følgepersoner. I mobilitetsprosjekter for skole/barnehage og voksnes læring er det kun ansatte som reiser.

3.1.7 Oppsummering

Generelt sett er det økende søkning av midler til mobilitet, noe som reflekterer i økende interesse. Oslo-Akershus, Trøndelag, Hordaland og Møre og Romsdal er fylkene som har fått tildelt mest midler til mobilitet i perioden. Oslo, Trøndelag og Hordaland peker seg ut som fylker med mye aktivitet, og fylkeskommunene i disse fylkene har også søkt med VET charter på vegne av skoler i sitt fylke. Finnmark, Vest-Agder og Østfold er fylkene som har fått minst tildeling i perioden. Samtidig er det variasjon mellom fylkene når det gjelder hvilke typer mobilitet de deltar i.

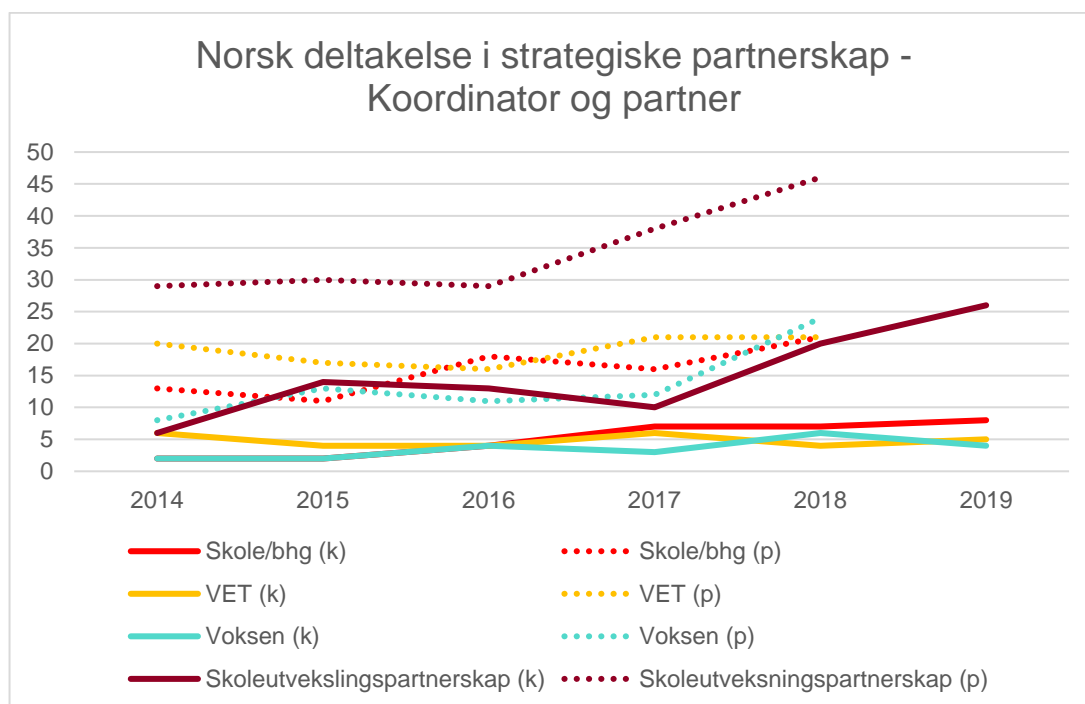
Mobilitet innen fag og yrkesopplæringen utgjør den største andelen av mobilitet i grunnopplæringen og hovedandelen dreier seg om elev/studentmobilitet. Totalt utgjør ansattmobilitet rundt halvparten av all mobilitet innen grunnopplæringen. Varigheten på oppholdet for utreisende mobilitet for ansatte er ca. 5 dager og går i første rekke til jobbskygging. Kvinner utgjør majoriteten av de som reiser ut. Det gjelder både elever/studenter og ansatte.

Det er noe mer utreisende mobilitet enn innreisende. Storbritannia, Tyskland, Frankrike og Spania er de viktigste samarbeidslandene både for utreisende og innreisende mobilitet. Samarbeid med Tyskland innen fag- og yrkesopplæring bygger blant annet på en tidligere bilateral avtale (Gjør Det!), som nå er blitt unilateral og gir bare støtte til norske som reiser ut. For innreisende mobilitet er særlig Tyskland, men også Frankrike viktige land som sender elever, lærlinger og ansatte til Norge. Ettersom Storbritannia peker seg ut som det absolutt mest populære samarbeidslandet, vil en eventuell Brexit innebære utfordringer når det gjelder å finne alternative reisemål og samarbeidspartnere. Dette vil også gjelde de andre EU- og partnerlandene som vil trenge nye samarbeidspartnere.

3.2 Strategiske partnerskap

Strategiske partnerskap er prosjekter som skal ha minimum tre deltagere som kommer fra tre ulike programland. I skoleutvekslingspartnerskap er det tilstrekkelig med partnere fra to programland.

Figuren viser en samlet oversikt over norsk deltagelse i samarbeidsprosjekter, både som koordinator og partner. I det følgende vil gå nærmere inn på tallene som ligger bak figuren.

Tildelte midler 2014-2019 alle strategiske partnerskap

Fylke	Skole/barnehage	Fag- og yrkesopplæring	Voksnes læring	Totalt (Euro)
Akershus	1 528 973	0	563 797	2 092 770
Aust-Agder	274 465	0	0	274 465
Buskerud	19 015	383 837	243 073	645 925
Finnmark	180 358	137 160	0	317 518
Hedmark	641 279	0	278 607	919 886
Hordaland	2 183 983	729 694	0	2 913 677
Møre og Romsdal	705 280	0	0	705 280
Nordland	886 247	447 307	0	1 333 554
Oppland	803 080	0	109 502	912 582
Oslo	1 152 030	1 661 715	660 560	3 474 305
Rogaland	2 220 753	317 958	264 708	2 803 419
Sogn og Fjordane	314 802	88 770	0	403 572
Telemark	585 324	387 731	232 350	1 205 405
Troms	93 900	0	0	93 900
Trøndelag	1 569 398	2 399 429	1 229 671	5 198 498
Vest-Agder	166 285	0	426 711	592 996
Vestfold	441 027	125 045	543 923	1 109 995
Østfold	1 418 072	0	0	1 418 072
Total	15 184 271	6 678 646	4 552 902	26 415 819

*Tildelte midler strategiske partnerskap fordelt på fylker og tiltak 2014-2019.

Aktører i Trøndelag har fått tildelt mest midler i perioden, med Oslo og Hordaland som de neste på listen. Disse tre fylkene skiller seg ut med størst økonomisk tildeling. Trøndelag og Oslo har fått midler til alle tre sektor, mens i Hordaland er aktivitetene knyttet kun til skole/barnehage og fag- og yrkesopplæring. Hordaland er det fylket som har fått mest midler til skole/barnehage, mens Trøndelag har fått klart størst tildeling innen voksnes læring.

Strategiske partnerskap innen barnehage/skole

Når det gjelder partnerskap innenfor skole/barnehage har det vært ulike typer strategiske partnerskap i perioden. KA201 strategiske partnerskap omfatter tre eller flere partnerland og er mer omfattende enn KA219 og etterfølgeren KA229. Dette er prosjekter med to eller flere partnerland hvor hovedformålet er utveksling av erfaringer. Som figuren over, og tabellene under vil vise, har det vært større deltagelse i skoleutvekslingsprosjektene enn i de andre typene strategiske partnerskap. Ettersom budsjettene på disse prosjektene er gjennomgående mindre enn andre typer partnerskap, gir det mulighet for å finansiere flere prosjekter innenfor budsjettammen.

Strategiske partnerskap KA201

Fylke	Søkte prosjekter	Tildelte prosjekter
Buskerud	1	
Finnmark	1	
Hordaland	8	6
Møre og Romsdal	1	1
Nordland	4	1
Oppland	5	1
Oslo	6	3
Rogaland	5	2
Telemark	2	1
Trøndelag	6	4
Vestfold	3	2
Østfold	1	
Total	43	20

*Antall søkte og tildelte prosjekter KA 201 fordelt på fylker 2014-2018

Det søkes om dobbelt så mange prosjekter som får tildeling, og det kommer ikke søknader fra alle fylker. Nesten halvparten av fylkene har ikke hatt prosjekter i perioden. Hordaland, Trøndelag har flest prosjekter i perioden. Interessen for å delta i partnerskap med vekt på erfaringsutveksling, omfatter aktører i flere fylker.

Skole til skole/skoleutvekslingspartnerskap

Fylke	2015	2016	2017	2018	2019	Total
Akershus	2	1	2	3	8	16
Aust-Agder	1					1
Hedmark	2	1		2	1	6
Hordaland	1	1	2	1	1	6
Møre og Romsdal	1	2		1	2	6
Nordland	1		1	3		5
Oppland	2		2	2	1	7
Oslo		1		1		2
Rogaland	2	2	2	4	3	13
Sogn og Fjordane				1	1	2
Sør-Trøndelag				1	1	2
Telemark		1				1
Troms	1					1
Vest-Agder		1				1
Vestfold	1	1	1		1	4
Østfold		3		2	6	11
Total	14	14	10	21	25	84

*Antall tildelte prosjekter KA 219 og 229 fordelt på fylke og år

I 2018 gjennomførte EU en endring i en type partnerskap som retter seg mot barnehager og skoler, med mål om å senke terskelen for deltakelse. Denne målsettingen synes å være nådd ved at endringen har bidratt til en stor økning i antall norske skoler som deltar i programmet. Tabellen presenterer fordeling pr. år for å vise hvordan dette har påvirket antall prosjekter. Alle fylker, med unntak av Finnmark og Nord-Trøndelag (før sammenslåing til Trøndelag), har aktører som har deltatt eller deltar i slike prosjekter i perioden. Det er Akershus, Rogaland og Østfold som har deltatt i flest prosjekter i perioden. Det er interessant å merke seg at i 2019 fikk Østfold tildelt 6 prosjekter, mens Akershus fikk 8.

Partnerskap innen fag og yrkesopplæring

Fylke	Søkte prosjekter	Tildelte prosjekter
Finnmark	1	1
Hedmark	2	
Hordaland	7	4
Nordland	3	2
Oslo	7	5
Rogaland	2	1
Sogn og Fjordane	3	1
Troms	3	
Trøndelag	14	7
Vestfold	2	1
Østfold	1	
Total	45	22

*Antall prosjekter søkt og tildelt for KA202 2014-2019

Det er relativt få prosjekter pr. fylke, og ikke alle fylker koordinerer slike prosjekter. Det er imidlertid dobbel så stor søkning som tildeling. Trøndelag, Hordaland og Oslo er fylkene med flest prosjekter.

Partnerskap innen voksnes læring

Fylke	Søkte prosjekter	Tildelte prosjekter
Akershus	5	2
Buskerud	1	
Hedmark	2	1
Trøndelag	9	4
Oppland	2	1
Oslo	8	3
Sogn og Fjordane	1	
Telemark	3	1
Troms	2	
Vest-Agder	1	1
Vestfold	4	2
Total	38	15

*Antall prosjekter søkt og tildelte prosjektet KA204, 2014-2018

Tabellen viser at det generelt er få fylker som har aktører som søker strategiske partnerskap innenfor voksnes læring. Samtidig er det over dobbelt så mange søknader som tildelte midler, noe som reflekterer en relativt stor interesse for feltet. Det er flest tildelte prosjekter i Trøndelag og Oslo.

Antall organisasjoner involvert i strategiske partnerskapsprosjekter

Organisasjon og rolle	Skole/ barnehage	Fag- og yrkesopplæring	Voksnes læring	Totalt
Søkere	20	22	15	57
Nasjonal partner	24	20	2	46
Utenlandsk partner	87	145	59	291
Totalt	131	187	76	394

*Antall organisasjoner i prosjekt fordelt på søkerorganisasjon, norsk partner og utenlandsk partner, i norsk-koordinerte partnerskap, KA201, 202, 204, 2014-2018

Antall prosjekter forteller ikke om hvor mange partnere/organisasjoner som er involvert i prosjektene, derfor er det interessant å se hvor mange som faktisk er involvert. Det å skape nettverk og utvikle samarbeid er en viktig målsetting for de strategiske partnerskapene. Tabellen over viser at det i snitt er 5,1 partnere per prosjekt. I hver av partnerorganisasjonene er det også flere personer som er involvert. Totalt omfatter deltagelsen i slike prosjekter et stort antall personer direkte og enda flere indirekte.

3.2.1 Samarbeidsland

Strategiske partnerskap kan omfatte partnere fra tre (to for skoleutvekslingsprosjekter) eller flere partnerland, og det kan være flere partnere i hvert land. Tabellene under gir en oversikt over omfanget av samarbeid med partnere i ulike land innenfor alle typer partnerskap i programperioden. Dette gjelder både prosjekter hvor Norge er koordinator og hvor Norge er partner.

Land	Total
Italia	214
Spania	203
Tyskland	181
Storbritannia	136
Portugal	118
Nederland	108
Polen	101
Tyrkia	98
Belgia	97
Hellas	97
Frankrike	93
Sverige	86
Romania	82
Finland	67
Danmark	65
Østerrike	61
Slovenia	54
Litauen	51
Irland	47
Tsjekkia	46
Bulgaria	45
Estland	43
Latvia	40
Ungarn	37
Island	37
Kroatia	33
Kypros	30
Slovakia	19
Malta	14
Nord-Makedonia	11
Luxemburg	7
Serbia	5
Sveits	3
Litauen	3
Palestina	2
Armenia	1
Australia	1
Ukraina	1
Kosovo	1
Sør-Afrika	1

* Antall partnere fordelt på land i prosjekt med norsk deltakelse, KA201, KA202, KA204, KA219 og KA229 i årene 2014-2019

Tabellen viser at Norge deltar i prosjekter med partnere i alt 40 land. Også på denne listen kommer Storbritannia høyt opp, men også Tyskland og Spania og Italia har partnere i mange prosjekter hvor Norge deltar.

3.2.2 Tema og prioriteringer

Hvert prosjekt kan i søknadsskjemaet krysse av for flere forhåndsgitte tema og prioriteringer som prosjektet skal arbeide med. I tabellen under sier antallet hvor mange prosjekter som har krysset av på disse tematikkene. Tabellene viser de temaene som er blant de viktigste for de ulike tiltakene.

Skoleutvekslingsprosjekter

Tema	
IKT – nye teknologier – digital kompetanse	22
Miljø og klimaendringer	17
EU medborgerskap, EU- kunnskap og demokrati	16
Sivilt engasjement / ansvarlig medborgerskap	16
Interkulturell/intergenerasjonsutdannelse og livslang læring	15
Frafall / økt gjennomføring	14
Integrasjon av flyktninger	14
Entreprenørskapslæring – entreprenørskap i utdanningen	13
Internasjonalt samarbeid, internasjonale relasjoner, utviklingssamarbeid	11
Nytt innovativt pensum/utdanningsmetoder/utvikling av kurs	10
Inkludering- likhet	10
Helse og livsmestring	9
Energi og ressurser	9
Undervise og lære fremmedspråk	7
Kulturarv/Europeisk år for kulturarv	7

Strategiske parterskap skole/barnehage

Tema	
Nytt innovativt pensum/utdanningsmetoder/utvikling av kurs	17
Grunnleggende ferdigheter	9
Entreprenørskapslæring – entreprenørskap i utdanningen	7
Integrasjon av flyktninger	5
IKT – nye teknologier – digital kompetanse	5
Helse og livsmestring	5
Internasjonalt samarbeid, internasjonale relasjoner, utviklingssamarbeid	4
EU medborgerskap, EU-kunnskap og demokrati	4
Frafall / økt gjennomføring	4
Kreativitet og kultur	4

Fag- og yrkesopplæringen

Tema	
Nytt innovativt pensum/utdanningsmetoder/utvikling av kurs	12
Entreprenørskapslæring – entreprenørskap i utdanningen	10
IKT – nye teknologier – digital kompetanse	5
Pedagogikk og didaktikk	5
Frafall / økt gjennomføring	4
Arbeidsmarkedet, inkl. karriereveiledning /ungdomsarbeidsledighet	4
Samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv	4
Godkjenning/sertifisering	4
Internasjonalt samarbeid, internasjonale relasjoner, utviklingssamarbeid	3
Landbruk, skogbruk og fiskeri	3

Voksnes læring

Tema	
Integrasjon av flyktninger	11
Nytt innovativt pensum/utdanningsmetoder/utvikling av kurs	9
IKT – nye teknologier – digital kompetanse	5
Entreprenørskapslæring – entreprenørskap i utdanningen	4
Samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidsliv	3
Interkulturell/intergenerasjonsutdannelse og livslang læring	3
Kjønnslikstilling og like rettigheter	3
Grunnleggende ferdigheter	3
Arbeidsmarkedet, inkl. karriereveiledning /ungdomsarbeidsledighet	2
Internasjonalt samarbeid, internasjonale relasjoner, utviklingssamarbeid	2

Temaene varierer i noen grad ut fra tiltakenes målgruppe. Likevel er det noen tema som går igjen på tvers av alle tiltakene. Utvikling av nye innovative pensum/ nye metoder og kurs er temaet som kommer høyest opp blant de gjennomgående temaene for alle typer prosjekter. Bruk av IKT, ny teknologi og digital kompetanse kommer også høyt opp på listen. Arbeid med frafall og gjennomføring er blant de sentrale prioriteringene for prosjekter innen skole/barnehage og fag- og yrkesopplæringen. Entreprenørskapslæring og entreprenørskap i opplæringen er også et gjennomgående tema for alle utdanningsområdene. Disse temaene er også sentrale for norsk utdanningspolitikk i grunnopplæringen. Kunnskapsdepartementet har satt opp følgende målsettinger for bruk av Erasmus+ i grunnopplæringen:

- økt gjennomføring av videregående skole for elever og lærlinger
- kvalitetsutvikling i barnehager og skoler
- flere voksne får mulighet til livslang læring
- omstilling, innovasjon og entreprenørskap gjennom samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv

Ut fra de tematiske områder som flest prosjekter har krysset av for i sine søknader, kan man si at de er nært knyttet til Kunnskapsdepartementets målsettinger for Erasmus i grunnopplæringen. Tema for prosjektene er også grunnlag for hva slags type utbytte og resultater aktørene ønsker å få ut av samarbeidet i prosjektene, noe som omtales under.

3.2.3 Resultater fra samarbeidsprosjekter

Gjennom samarbeidet utvikler prosjektene ulike typer resultater eller produkter. Det kan blant annet være i form av kurs, veiledere eller metodeutvikling. For å få en oversikt over omfanget av ulike typer resultater fra prosjektene, har Diku gått gjennom prosjektsøknadene og kartlagt hvilke resultater prosjektene har forpliktet seg til å arbeide med i prosjektperioden. Dette gjelder både avsluttede prosjekter og prosjekter som er i gang. Dette er resultater/produkter som prosjektene har beskrevet i prosjektsøknadene. Oversikten over rapporterte resultater/produkter vil ikke foreligge før nesten to år etter at prosjekter er avsluttet. Det kan også komme andre resultater i tillegg som ikke er beskrevet i søknadene. Kartleggingen gir derfor ikke et eksakt bilde på omfanget og typer av resultater/produkter som har kommet, eller vil komme ut av prosjektene, men det gir likevel et bilde av omfang og typer av resultater eller produkter.

Diku har utarbeidet kategorier som resultatene/produktene er sortert etter. Totalt ble det registrert 815 resultater/produkter for strategiske partnerskap i grunnopplæringen. De er delt inn i følgende kategorier:

- Vitenskapelige publikasjoner
- Retningslinjer/veiledere
- Rapporter
- Politikk anbefalinger
- Pensum
- Opplæringsopplegg/læringsmateriale
- Nettverk
- Kurs
- Emne/modul
- Digital læringsteknologi

Skole/barnehage

Totalt ble det registrert 172 resultater/produkter. Retningslinjer/veiledere utgjør 35 prosent, mens 19 prosent dreier seg om rapporter. Opplæringsopplegg/ læringsmateriale omfatter 15 prosent, og digital læringsteknologi og kurs utgjør hver 8 prosent av resultatene.

Skoleutvekslingsprosjekter

Totalt ble det registrert 217 resultater/produkter. Over 50 prosent dreier seg om opplæringsopplegg /læringsmateriale. Retningslinjer/veiledere utgjør 22 prosent og 8 prosent er rapporter. Til sammen utgjør dette over 80 prosent av resultatene. Dette reflekterer også hovedformålet med denne type samarbeid som er erfaringsdeling.

Fag- og yrkesopplæring

Totalt ble det registrert 248 resultater/produkter. 34 prosent dreier seg om retningslinjer/veiledere, og 15 prosent rapporter. Emner/moduler og digital læringsteknologi utgjør 10 prosent hver. Kurs, pensum og læringsopplegg utgjør like store andeler og blir til sammen 25 prosent.

Voksnes læring

Totalt ble det registrert 178 resultater/produkter. Retningslinjer/veiledere utgjør 35 prosent, mens opplæringsopplegg/læringsmateriale, kurs og digital læringsteknologi utgjorde hver ca. 15 prosent og tilsammen 45 prosent. Til sammen dreier det seg om 80 prosent av resultatene.

Veiledere og opplæringsopplegg/læringsmateriale utgjør en stor del av det som kommer ut av prosjektene. Dette er resultater og produkter som i neste omgang skal brukes i undervisning for kunne få effekt utover prosjektperioden.

3.3 Sektorallianser

Sektorallianser er prosjekter hvor målsettingen er å få til prosjekter med deltagelse fra forskjellige sektorer; utdanningssektoren, næringsliv og offentlig sektor, for å utvikle fag- og yrkesopplæringen for å kunne håndtere fremtidens utfordringer. Midlene tildeles sentralt fra Europakommisjonen. Det er et mål for Kunnskapsdepartementet at norske aktører skal delta i flere slike sentralisert tildelte prosjekter.

Tabellen viser oversikt over prosjekter med norsk deltagelse (uthevet) som koordinator eller partner. I hele perioden er Norge koordinator for 2 prosjekter og partner i 7. I et prosjekt er det både norsk koordinator og partner. Totalt deltar Norge i 6 prosjekter.

Sektorallianser

År for tildeling	Prosjekttittel	Koordinator	Partner
2015	Let's make it happen – a Shift into Learning Outcomes in the Welding Sector	EFW Belgia	OsloMet
2016	BluEdu –Fostering Growth in the Blue Economy by developing an action plan for Innovative European Aquaculture VET and harmonised qualifications	NTNU	
2017			
2018	European Green Mastery – Comparison and development of skills and competences in the green sectors, EQF levels2-6, through learning outcome based qualifications.	NTI-MMM Multilateral Monitoring and Management	Oslo Met VEA Euromasc - Europaen masters of skilled crafts
-	SKILLSEA- Future proof skills for the maritime transport sector	STC Group, Nederland	NTNU
-	Digital & Innovation Skills Helix in Health -DISH	Region Syddanmark	Høgskulen på Vestlandet (HVL) Vaksdal kommune
2019	Microelectronic manufacturing and Design	Semi Europe, GMBH, Tyskland	Universitetet i Sør-Øst- Norge
-	Alliance for Batteries Training and Skills	Skellefteå kommun, Sverige	Corvus Norway AS Hordaland fylkeskommune
-	Painting skills Academy – the sector Skills Academy set up by a European Skills Alliance – and a model for the European Craft.	Sachsishe Bildungs-gesellschaft fur umweltschutz und Chemieberufe, Dresden, Tyskland	Europaen masters of skilled crafts (Euromasc) NTI-MMM

Sektorallianser er prosjekter hvor det er stor grad av samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv knyttet til fag- og yrkesopplæring. Koordinatorer og partnere i prosjektene representerer både høyere utdanningsinstitusjoner, fagskoler, kommuner, fylkeskommuner og bedrifter. Fire høyere universitet er involvert i disse prosjektene. NTNU er koordinator for et prosjekt og partner i et annet. OsloMet, Høgskolen på Vestlandet og Universitetet i Sør-Øst-Norge er partnere i andre prosjekter.

Det er stor spredning i temaområdene for de prosjektene norske aktører deltar i. De varierer fra akvakultur, maritim og grønn sektor, via sveising og batteriteknologi til digitalisering i helsesektoren og opplæringsopplegg innenfor malingsbransjen.

4 Litteraturliste

Dikus rapportserie 07/2019 Europeisk mobilitet i fag- og yrkesopplæringen
<https://diku.no/rapporter/dikus-rapportserie-07-2019-europeisk-mobilitet-i-fag-og-yrkesopplaeringen-erfaringer-og-utbytte>

Finnish National Agency for Education (2018): Facts 1B/2018 Quality and competitiveness.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/166993_faktaa1b_2018.pdf

Finnish National Agency for Education ((2019) Facts Express 3C/2019 Why would I go abroad for in-service training?
<https://www.oph.fi/en/statistics-and-publications/publications/facts-express-3c2019-why-would-i-go-abroad-service>

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

+47 55 30 38 00 | post@diku.no | diku.no